

INIMENE

Peeter Langovits

* USUB: ainult optimis-
mist sünnivad uued
ideed.

MAIT AGU:

mulle meeldib, kuidas inimkeha liigub

Annika Koppel

Mait Agu keerutab pahaselt käes ajalehte «Post». «Nüüd ma olen siis «tantsutaat». Huvitav, kas tohiksin nimetada seda ajakirjanikku, kes nüi kirjutas, ajakirjanikueideks?» pärib ta ootusrikkalt. Ja osundab: ««...tantsutaat Mait Agu, kes andis asjalikke vihjeid tantsuvihtujatele keha hõõritamiseks». Ega see ole ometi huumorinurk?»

Mait Agu ülevoolav energia jõuab aga peagi teistele radadele. Mees nagu orkester, tikub vägisi pähe mõte, nähes ta elegantseid poose fotoaparaadi ees, ja juba ta hüüab samas Estonia teatri taga autost väljuvat Anu Kaalu — «Tulge, teeme koos pilti!» Oleme Anuga ühes reisiseltskonnas Filipiinidel käinud, selgitab ta.

Homme esietendus Estonia teatris lastemuusikal «Puhh», lavastaja ja koreograaf Mait Agu.

Winnie Puhhi lugu on ütle mata armas ja kindlasti on karupoeg Puhh väga paljude laste lemmik. Missugune tuleb «Puhhi» etendus Estonia teatris?

Puhh on eesti muusikal — muusika Tõnu Raadikult, libreto ja laulutekstit Villu Kangurilt. Teater on usaldanud minu kätte kogu oma muusikalizantri kaardiväe. Külalisena esineb Tõnu Kark, Estonia jõududest Helgi Sallo, Katrin Karisma, Tõnu Kilgas, Tiit Tralla, Sirje Puura, Mare Jõgeva, Marika Eensalu... Tõösse lülitus ka Jüri Aarma, kellega õppisin koos lavakunstikateedris. Seoses näitlejate haigestumisega jäi liahi rolli ainult üks osatäitja ja mulle tundus, et see võiks Jürile sobida. Olen tänulik, et ta nõustus tulema.

«Puhh» on ühelt poolt imeliselt lihtne ja teisalt kohutavalt raske. See on raamat, mida saab lapsele õhtul ette lugeda ühe jutu kaupa. Probleem ongi, kuidas neid suurepäraseid jutte tervikuks koondada, kuidas üksikutest pärlitest teha kee. «Puhhi» lavastades tunnen suurt vastutust, sest usun, et lapsele ei tohi pakkuda midagi poolikult. Et olen esimest korda suures Estonia teatris, siis põlved veidi värisevad.

Silme ees on «Pipi Pikksuka» kahekümneviieaastane lavaaelu, aga nii optimistlik ma ei ole. Siiski on rõõm tükki teha, kui

tead, et selle hooaja etendused on peaaegu välja müüdnud. Üks etendus tuleb ka Vanemuises.

Kas muusikali on Eestis kerge lavastada?

Muusikal sündis ju Ameerikas, koos turumajandusega. Miks see žanr on nii populaarne Broadwayl? See on kaubaartikkel, mida saab kergesti müüa, sest turg on üksjagu lai. Aga Eestis kukub muusikal ikka veidi kodukootud välja. Muusikaliarist peab valdama nii häält, keha kui näitlejameisterlikkust. Kui rääkida eesti näitlejatest, siis Ülle Ulla valitses kõigepealt keha. Katrin Karisma ja Helgi Sallo tulid näitlejaleivast ja tänu oma musikaalsusele hakkasid särama. Siis kuldsul mul palju-palju aega, et mõelda välja mõni professionaalse kooliga laulja, kelle täht on lõõnud särama ka muusikalis. Lõpuks leidsin: Georg Ots ja «Mees La Manchast».

Aga üldiselt — ajal, kui mingid elemendid on läinud turumajandusse kiirrongiga, ja osa elemente nihkub turumajanduse poole vankriga, kuidas nendes tingimustes taotleda teatris meeskonnatunnet? See sööb energiat. Eesti teatrite viimaste aastate õnnestumised on olnud suhteliselt väikesearvuliste truppidega, olgu see Priit Pedajase «Punjab potitehas» või Elmo Nüganeni «Romeo ja Julia» Linna teatris. Mulle meeldib ka väga

Lutsepa ja Krjukovi töö «Ambliknaise suudluses».

Aga õnnestumine muusika teatris? Koostöö solistide, koori, orkestriga, lisaks lavameistrid, helimeistrid, valgustajad... Seda kõike tehes mõtlen tagasi suvele, kaheksale tuhandele tantsijale tantsupeol, kes ei saanud esinemise eest sentigi - ja kõik need kaheksa tuhat tõstsid korraka parema jala ja püüdsid oma emotsioone väljendada. Müts maha rahvatantsijate ees.

Kuulute Sinisesse Erakonda. Parlamenti Sinine Erakond ei pääsenud. Mis saab edasi?

Ega meie põhieesmärk olnudki parlamenti saada. Tahtsime, nagu seitse aastat tagasi loomeliitude pleenum, teadvustada eesti rahvale teatud väärtuspunkte, millele oleks vaja tingimata tähelepanu pöörata, et pärast ei oleks hilja. On ju kõrgel Toompeal käinud nii kunstnikud, kinomehed, muusikud kui teisedki — ikka märku andmas, mis kultuuris toimub. Aga need vahendid ei olnud küllalt mõjuvad, järelikult tuli otsida uusi. Ja nii tuli kokku Sinine Erakond.

Mina käisin Viljandimaal ja Järvamaal, kus kandideerisin, sinise äratuskellaga, mis pidi tirisema ja äratama. Tahan tänada — see äratuskell äratas 156 inimest, nii palju sain ma sealkandis häält.

Aga huvitav, et see äratamine on nii keeruline.

Tahaksin igale inimesele öelda: tore on elada, kui sa ootad päeva algust.

Puhh just sellepärast mulle meeldibki: kui ta küsib, kas kell on juba pool üksteist, ja siis satub ärevusse, et on sisse maganud, sest pool üksteist on juba hommikueine aeg, aga enne seda pidi ta kindlasti tegema saledusharjutusi. Ees ootab päev täis uusi võimalusi, aina üks *action*. Usun, et ainult optimismi pinnalt sünnivad uued ideed.

Läks Sinisel Erakonnal nagu läks — meie relvad jäävad meile, minule jääb lavastaja- ja pedagoogiroll, saan iga päev oma mõtteid edasi anda oma lastele kodus ja tudengitele.

Meie süda jääb endiselt valutama, Sinine Erakond ei kao kuhugi. Kas saame edaspidigi oma tsunfti liikmetelt hoope allapoole vööd, nagu oleme saanud? Tahaksin aeg-ajalt kuhugi ära minna. Minu meelest on praegune aeg eetikavaene ja vastustustundetu. Mina ei oska valetada, aga valetamine on ka poolik töö. Varastanud pole ma samuti — ei tööaega ega ka midagi materiaalselt. Pean vist ära õppima, et saaksin siin

JÄRG 4. LK. ▶

✕ LIIKUMISE FILOSOOF. Hetk, peatu! Tantsupeol vägesid juhatamas.

«I am singing in the Rain» saatel.

Varietee aegadest on jäänud meelde ka Ülle Tominga fantastilised esinemised.

Jaa. Muide, oma õppetooli kolleegidega tegime Ülle Tomingale toreda sünnipäevakingi, see oli just enne valimisi — kinkisime talle kaks viirpagooid ilusas puuris. Isalind sinine ja emalind kollane. Algu ses Ülle ei võtnud seda kingitust väga hea meelega vastu, aga siis selgus, et kui puurile rätik peale panna, jäävad linnud ikka vait ka. Nad on tõesti ilusad ja armsad linnud, nüüd on Ülle neisse lausa armunud. Meil on peagi kavatsus katsikule minna — ehk tuleb peenikest peret ka.

Kuidas suhtute Hollywoodi kuumadesse meesiludustesse stripparitesse, kes Chippendales'i nime all eesti naisi hullutama tulevad?

Ma ei saa midagi parata, aga mulle meeldib, kuidas liigub inimkeha. Inimkeha on kunstiloomingu allikas ja jumal tänatud, et maailmas on skulptuure alasti inimkehast.

Kui etendus on professionaalne, kui liikumine loob energiat, mis jõuab publikuni, siis naudin seda. Eelmine sarnane esineja siinmail oli Adonis, neid nägin Olümpias esinemas. Trupp meeldis mulle. Oli ka palju t...ga ringijooksmist, selline asi mulle ei istu. Ent kasutati head muusikat, mõnede numbrite kompositsioon ja dramaturgia olid suurepärased.

Mõtlesin kunagi lauljatar Novella Hansoniga koos töötades — tema oli eesti meisterkultuurismis — , et teeks ühe numbri. Kui siis Adonise puhul kuulsin sama muusikat, mida tookord ise kasutada tahtsin.

Näen vähe terves kehas tervet vaimu, see häirib mind. Üks teooria ütleb, et inimese kultuur algab vertikaalsusest. Mida enam pürime sirgeks, püsti, seda suurem on meie kultuur. Inimest on eluaeg tõmmaanud kõrgustesse, üles. Kuid sellist vaba ja uhket vertikaali näen ma vähe.

Mu abikaasa kasutab tihti sõnu «eks ole» ja see on meil aasimise teemaks. Nii nagu inimesed kasutavad parasütsõnu, kasutatakse ka parasitlügutusi, kus inimene kulutab energiat kasutult, ei valitse oma keha, ei pane seda helisema.

Kui võrrelda meie olude 60-aastast inimest ja Lääne ühiskonna 60-aastast — ma ei räägi siin plastiliste operatsioonide arvust — , siis vahe on just füüsilises tervises. Nende keha on sellises vormis, mis lubab elu veel nautida. Kui kehaga midagi juhtub, jätab see tahes-tahmata jälje psüühikasse. Ja kui seda isegi pole märgata, kasutab inimene selle varjamiseks palju sisemist energiat.

Samas väljendub liikumistes temperament ja võiks öelda ka inimese arengutase. Kui kõnes leidub vähe sõnu, tuleb kogu aeg žestikuleerida. Kui sõnu jätkub, võivad käed olla päris rahulikult. Ainult teatud emotsionaalsetel hetkedel, kui kõnes tekib mingi eriline aktsent, kommenteerib seda käeliigutusi.

Õpetate pedagoogikaülikoolis tantsujuhte, lavakunstikateedris lavalist liikumist. Kas tantsijakarjääri ihalejaid turumajanduse tingimustes ikka veel leidub?

Pedagoogikaülikooli koreograafia õppetool on nagu mu enda laps, ja see laps saab tule-

vad teie isad ja emad, et teil oleks ilus ja raharikas elu? Kui nii, siis ärge tulge.

Samas ütlen ka, et tahe viib läbi halli kiviseina, ja mul on rääkida neile paljudest, kes on alustanud nullist, neli aastat õppinud ja oma tööga läbi löönud. Ja nad ikka tulevad. Tunnen, et minu kohustus on neile anda nii palju, kui nad suudavad vastu võtta.

Olete lavastanud ka Tartus Vanemuises. Mida sealt meenutate?

Aastal 1969 lõetasin keskkooli, ja kuna sel aastal lavakasse vastuvõttu ei olnud, läksin õppima Tartu Ülikooli eesti keelt. Armusin sel aastal Tartu vaimu. Käisin Irdi studios, ülikoolis olid õppejõududeks Valmar Adamas, professorid Ariste ja Laugaste... Ülikooli kohvikus oli veel karbonaad üle taldriku servade... Ringi saadeti noore Toomas Liivi esimesi luulealmanahhe, Johnny B Isotamme luuletusi.

Nüüdki olen aeg-ajalt Tartus käinud, sammun üle Toomemäe ja otsin Tartu vaimu — ja ma ei leia. Olen kurb, et ei leia.

Läksin seda jälle otsima, kui Vanemuises tehti ettepanek lavastada üks ballett — «Legend Joosepist». Võibolla teater lootis, et olen otsaga turumajanduses, teen varieteed, ja sellest tuleb üks kerglane asi. Mul on kahju, et see tükk on kavast ma läinud. Aga ma olen siiski nii palju rikkamaks saanud, avastasin endale Ester Mägi muusika. Mul on kodus seda muusikat kuulates tihti hea.

Ühe tüki edu teatris sõltub mitmetest asjaoludest: Elukõige muidugi lavastaja andest, kuid ka koostöövõimetest, meeskonnatundest. Siis veel sellest,

elada, või siis kuskile mujale ära minema. Nüüsgused mõtted tulid, kui piilusid läbi lukuaugu meie poliitilist maastikku.

Kuidas suhtute valimistulemustesse?

Kui eesti rahvas valis sellise tee, et ei ole vaja uusi erakondi, las vanad ajavad asju, siis olen koos oma rahvaga. Teisiti ei oska olla, sest kuidas muidu ma oma uued tantsijad jälle kätte saan? Vaja siin 97ndal teha laste ja noorte pidu. Ja «Puhhi» teen ma ju eesti lastele.

Ent ma ei usu, et siin midagi muutuks. Millegipärast on kõige hullm; kui kokku saavad raha ja võim — siis on elektrit õhus ja tunda kõrbelõhna.

Tegite «West Side Story» koreograafia, mis oli suur saavutus selles laadis. Mida see teile andis?

Minu tööks on osata inimese keha keelt. Me ei peagi häält kuulma, oskame järeldusi teha keha liikumiste põhjal. Kui erutume, hakkab süda tugevamini põksuma. Kui vihastame, tõmbuvad käed tahes-tahtmata rusikasse. Kui on hirm, hakkavad põlved värisema. Tähendab, inimene ei suuda oma keha valitseda, kõik meie sisemised protsessid väljenduvad keha kaudu, ehkki oskame sõnaga tähelepanu nii hästi kõrvale juhtida.

Pean ennast liikumise filosoofiks ja ütlen, et liikumine on elu alus. Kui tundubki, et me ei liigu, siis ikka liigume. Kui räägime, liiguvad keelepaelad. Magades liiguvad meis lümf ja

veri, toimub sisse- ja väljahingamine. Liikumatus on kirst.

Ootan, et ka näitleja keha laval räägiks. «West Side»is tegime muusikaakadeemia tudengitega tööd peaaegu aasta. Nõudsin ikka, et teeme veel ja veel, ja kui neile tundus, et nad juba oskavad, siis mina polnud veel nüansseerimist alustanudki. Nad olid ära õppinud teksti, aga mitte kompositsiooni. Kus on dramaturgilne reljeef, kus forte, kus piano, kus kiired üleminekud, kus liigutused — hetk, peatu! See oli väga tore aeg. Loodan, et publik sai midagi, ja loodan, et midagi panid kõrva taha ka need noored inimesed, kes kaasa tegid.

Mis teid teatrilaval näitlejate puhul häirib?

Mulle ei meeldi mittemidaagiütlevad käed, «voolikud», tammuvad inimesed — kui see pole väljendusvahend.

Häälega on lihtsam. Kui suu on kinni, siis häält ei ole. Ent teatris tuleb näitleja lavale ja on kogu aeg pealaest jalatalani publikule näha — kui just mingisugust kehaosa valgusega välja ei aktsenteerita. Hea näitleja valitseb oma «kehaorkestrit», toob mingi kehaosa suurde plaani. Liikumiskunstis, tantsukunstis ei ole dirigenti, lavalolija peab end ise juhatama.

Lugesin lavastja Georg Malviuse intervjuud ajakirjale «Teater. Muusika. Kino», milles Malvius ütles, et teater on eelkõige suhtlemine — nii publiku kui lavapartneritega. Aga kui näitleja saab endast kohutava naudingut, armastab ennast teatris — siis, vabandust, on see onaneerimine.

Seda ei taha minagi näha. Olin samu mõtteid varemgi

oma tudengitele edasi andnud ja rõõmustasin, et leidsin kellegi, kes mõtleb samamoodi.

Mait Agu nimega seostuvad kunagise Tallinna baari varietee hiilgeajad. See linna kuulsaim ja hinnatuim varietee lõpetas oma tegevuse 1992. aastal. Harju tänav 6 asub nüüd Tallinna Ärikeskus. Missugused on teie suhted varieteeaga praegu?

Kõike tuleb teha nii hästi, kui suudad. Kui ei viitsi või ei taha, ei suuda, siis — palun, ära tee. Anna kellelegi teisele, kes tahab ja suudab. Olen varieteed maailmas näinud, ja sellepärast on siin mõnelgi puhul veidi kurb.

Baar-varieteed Tallinnas Harju tänaval nimetasime varieteeteatriks. Seal oli lava, mis isegi pöörles, oli valgustus, kostüümid, trupp. Sai kuus tüdrukut saata lava taha ümber riietuma ja nende asemel tulid järgmised kuus. Ja inimesed tulid Tallinna baar-varieteesse eeskava vaatama, mitte ainult sööma, jooma või ise tantsu lööma. Ja mis võiks artistile veel suurem ja tähtsam olla!

Näen varietees ka teatud kasvatuslikku momenti, sest varietee muusika ja tantsu kaudu jõuavad meieni katked nii mõnestki maailma menutükist, mida saab üksiknumbrites kasutada. Kui oli juttu «Ambliknaise suudlusest», siis Broadwayl on ju samanimeline muusikal. See on mind köitnud paljude võimalustega, tahaksin selle põhjal mõne etteaste lavastada. Olen lavastanud ka «Hallo, Dolly!» muusikat ja Kalju Saareke on kasutanud «Cats'i» ning «Hair'i» katkendeid. Tantsin heameelega veel

kultuurismis — , et teeks ühe numbri. Kui siis Adonise puhul kuulsin sama muusikat, mida tookord ise kasutada tahtsin, samasuguse lihaselise teema lähendusena, oli hea tunne, et mõtlen õiges suunas. Leidsin endale justkui kinnitust.

Noh, mina sellisest esinemisest orgasmi ei saa, aga kindlasti koguneb palju naisterahvaid ja nemed võibolla saavad. Mille nimel me siis elame ja oleme siin maamunal — ikka selleks, et saada naudinguid. Ja kui minu naudingut saamine ei häiri kedagi, siis las olla. Kedagi ei sunnita ju vaatama, kui ta ei taha.

Kuidas paistavad teile tänaval sagivad inimesed, kui vaatate neid liikumisfilosoofi pilguga?

dub?

Pedagoogikaülikooli koreograafia õppetool on nagu muenda laps, ja see laps saab tuleval aastal kahekümneks. Olen seda tööd teinud kakskümmend aastat. Lavakunstikateedris käin vahel abistamas. Pärast Helmi Tohvelmani, kelle õpilane ma ise olen, on jäänud artisti-näitleja lavalise liikumise õpetusse auk. Mina ei ole ka inimene, kes seda auku täita suudaks, aga veidi lappida olen püüdnud.

Vaatamata kõigele tulevad tudengid ikkagi tantsu eriala õppima. Lahtiste uste päevadel ei tee ma propagandat, vaid ütlen, et noored neid ja noored mehed eelkõige, mõelge veel kord läbi, kas olete selleks kõigeks ikka valmis. Ehk taha-

mitmetest asjaoludest. Eelkõige muidugi lavastaja andest, kuid ka koostöövõimest, meeskonnatundest. Siis veel sellest, kas teater aktsepteerib etendust, kas ta on huvitatud tüki käekäigust, kas paneb tööle oma reklaamimasina. Sattusin Vanemuisesse ajal, kui vana direktor oli minemas ja uus ei olnud veel saanud.

Palju algab siiski minu enda maksimalismist. Püüan teisi süütada, aga võibolla lähen nii hoogu, et inimestel tekib vastureaktsioon. Ise ma muidugi tahan, et partnerites oleks paindlikkust, aga võib olla peaks seda eelkõige iseendas otsima.

Ma tahan selle muusika ja tüki juurde veel tagasi tulla. Aeg annab arutust.

✕ TÛTREGA PARIISIS. Mait Agu lavastas seal Enelini moeetendusi.

2x Peeter Langovits